

3. Česká republika a regionální spolupráce

Visegrádská spolupráce

Formát V4 se vyprofiloval v přirozenou a respektovanou formu regionální politiky ve střední Evropě. Od vstupu visegrádských zemí do Evropské unie tvoří unijní záležitosti integrální součást společné agendy. Kromě vzájemného sblížení zemí regionu přispívá V4 rovněž k formování politiky EU i k zvyšování prestiže EU ve svých členských zemích i obecně. Programy jednotlivých předsednictví Visegrádské skupiny korespondují s prioritami předsednictví v Radě EU, předsedové vlád předsednických zemí EU bývají hosty summitů předsedů vlád zemí V4. V roce 2007 se červnového summitu předsedů vlád zemí V4 zúčastnili portugalský - a prosincového summitu V4 slovinský předseda vlády. Země V4 průběžně deklarují svou podporu rozšiřování EU, a to zejména o země západního Balkánu. Visegrádská skupina vnímá proces rozšiřování EU jako nástroj upevnování stability v Evropě a posilování váhy EU ve světě, proto by měl podle jejího názoru zůstat i nadále otevřený. Kandidátským a potenciálně kandidátským zemím poskytují země V4 na základě vlastních zkušeností s transformačním a přístupovým procesem vedle politické podpory také technickou podporu v podobě předávání „know-how“.

V oblasti aktuální problematiky EU se v průběhu roku 2007 mj. zintenzivnilo konzultování stanovisek a výměny zkušeností mezi experty Stálých zastoupení zemí V4 v Bruselu, průběžně je projednávána agenda COEST, COTRA a COASI, zástupci V4 se scházejí k projednávání reformy Společné zemědělské politiky, podpory východní dimenze ENP, při diskutování spolupráce v celní oblasti nebo k problematice šíření demokracie a usnadnění vízového režimu pro občany Běloruska. V této záležitosti hledá V4 uvnitř EU technické možnosti k návrhu na snížení poplatků za víza pro občany Běloruska jako jednostranného opatření zemí Schengenského prostoru. ČR předložila návrh strategie politiky vůči zemím východní Evropy s cílem získat v rámci EU silnější pozici pro rozvoj spolupráce se zeměmi tohoto regionu a dosažení co nejširší podpory pro iniciativu napříč EU. Na základě koordinovaných aktivit V4 na posílení východní dimenze ENP byla v orgánech EU prezentována jako společná následující vystoupení V4:

- The Visegrad Group contribution to the discussion on the strengthening of the European Neighbourhood Policy (via COREU a Gymnich, Brémy, březen 2007);

- The Visegrad Group position paper on Governance Facility and Neighbourhood Investment Fund (COEST, Brusel, duben 2007);
- Joint Statement ze setkání ministrů ZV zemí V4 a Moldavska (říjen 2007, Štířín, ČR);
- Joint Political Statement of the Visegrad Group on the Strengthening of the European Neighbourhood Policy (GAERC, Brusel, listopad 2007).

Mezi systematicky sledovaná aktuální témata patřila v uplynulém roce dále problematika přistoupení zemí V4 k Schengenu. Země V4 vyjádřily v prosinci 2007 společné poděkování portugalskému předsednictví v Radě EU za podporu a pomoc zejména při zprovoznění Schengenského informačního systému.

Setkání předsedů vlád zemí V4 a Beneluxu v červnu 2007 potvrdilo tradici dlouhodobé spolupráce obou regionálních uskupení a v průběhu slovenského a českého předsednictví v uplynulém roce se V4 dále otevřela kontaktům s dalšími subjekty. Posílenou spoluprací V4 a baltských států na expertní úrovni potvrdila schůzka předsedů vlád zemí V4 a baltských států (B3) na okraj prosincové Evropské rady v Bruselu, která předznamenala další kroky koordinace vzájemných aktivit, a to zejména v oblasti zahraničněpolitických aktivit vůči zemím východní Evropy s důrazem na Bělorusko a posílení východní dimenze ENP. Aktivity zemí V4 a B3 byly koordinovány také v rámci tzv. Aliance pro vízovou rovnost, a to zejména ve vztahu ke Kanadě a USA, kde bylo dosaženo pozitivních výsledků. V tomto formátu se sešli na okraj konference EK k ENP také ministři zahraničních věcí v Bruselu. V České republice se uskutečnil seminář Nizozemska a zemí V4 k prozkoumání možností spolupráce na trilaterální bázi ve prospěch zemí východní a jihovýchodní Evropy, v Domě lidských práv ve Vilniusu proběhla prezentace Visegrádské skupiny a Mezinárodního visegrádského fondu, určená zejména pro vybrané zástupce Běloruska. Společným prohlášením na podporu Moldavska bylo zakončeno setkání ministrů zahraničních věcí zemí V4 a Moldavska v České republice.

Ve formátu V4 + Ukrajina se sešli parlamentní výbory pro EU a náčelníci generálních štábů, ve formátu V4 + Rumunsko a Bulharsko parlamentní výbory pro zemědělství, experti na otázky strategického politického plánování a na úrovni ministrů pro místní rozvoj byly diskutovány otázky regionální spolupráce. Uskutečnila se rovněž schůzka expertů ministerstev zahraničních věcí pro záležitosti EU zemí V4 a Francie. Na pracovní úrovni byl v průběhu roku 2007 stanoven plán pravidelných konzultací zástupců zemí V4 a Japonska

(vůli k realizaci vybraných projektů potvrdili ministři zahraničních věcí v Hamburku v květnu 2007), Izraele a sdružení GUAM (Gruzie, Ukrajina, Ázerbájdžán, Moldavsko) k vytipování možností spolupráce v konkrétních oblastech. Pozornost V4 směřuje postupně rovněž k vzdálenějším oblastem, jako jsou například oblast Kavkazu nebo Střední Asie, na zasedání pracovní skupiny pro východní Evropu a Střední Asii (COEST) v Bruselu byl v červenci 2007 prezentován non-paper V4 „Implementation of Strategy for a New Partnership between EU and Central Asia“.

V oblasti meziresortní spolupráce V4 se v roce 2007 s konkrétními výsledky sešli ministři kultury, školství, spravedlnosti, obrany, dopravy, zemědělství a životního prostředí. Ministři dopravy projednali pozice členských zemí k novým legislativním návrhům EU v silniční dopravě a k dalším projektům EK. V pořadí 17. zasedání ministrů kultury představilo Visegrádskou antologii ukázek z děl současných prozaiků a básníků zemí V4 a podpořilo projekt Visegrádská knihovna, který má pod vedením brněnského nakladatelství Host prezentovat obraz literárního vývoje v zemích V4 za posledních 15 let. Ministři zemědělství se zaměřili zejména na budoucnost Společné zemědělské politiky EU, reformu sektorů produkce vína a cukru a na mléčné kvóty. Setkání ministrů životního prostředí se jako host zúčastnil ministr Velké Británie I. Person; spolupráce se zaměřuje zejména na oblast odpadů, čerpání finančních prostředků z fondů EU, ochranu půdy a spolupráci v oblasti energetiky. Resorty spolupracují také v rámci Rad ministrů a pracovních skupin EU. Spolupráce visegrádských resortů na úrovni expertních fór probíhala v roce 2007 zejména v oblastech kultury, školství, obrany, průmyslu a obchodu, vnitra a cestovního ruchu. Ve formátu V4 se sešli také experti na otázky bezpečnostní politiky a předsedové akademií věd.

V září 2007 se uskutečnil summit prezidentů V4 v maďarské Keszthelyi.

V roce 2007 došlo také k rozšíření programů Mezinárodního visegrádského fondu (MVF). V důsledku navýšení rozpočtu fondu na 5 mil. EUR ročně od roku 2007 došlo k výraznému navýšení počtu žadatelů o granty i počtů stipendií poskytovaných MVF. Počet poskytnutých stipendií se v porovnání s předchozími léty zdvojnásobil, stále se zvyšuje také počet uchazečů o udělení grantů. Mezinárodní visegrádský fond je jedním z největších poskytovatelů stipendií na Ukrajině a bylo rozhodnuto, že od roku 2008/9 budou poskytována stipendia MVF také studentům ze zemí západního Balkánu. Nový program uděluje dále jednorázovou finanční podporu univerzitám, které zavedou visegrádská studia jako studijní program. V návaznosti na zahraničněpolitické priority V4 rozšiřuje MVF geografický rozměr

svých aktivit na východní a jihovýchodní dimenzi, přičemž akcent je kladen zejména na přenos „know-how“ a transformačních zkušeností zemí V4 zemím dalších regionů. Těmto cílům slouží zejména tzv. strategické projekty, vycházející z priorit programů předsednictví V4. V návaznosti na priority slovenského předsednictví V4 byla tématy strategických grantů pro loňský rok Propojení regionální identity s evropskou identitou, Moderní přístupy zvyšování informovanosti veřejnosti o visegrádské spolupráci a Výměna zkušeností zemí V4 se sousedními regiony. Předsednictví V4 podporovala také v loňském roce další kroky informační a komunikační strategie V4 a „PR“ aktivity zahrnující rovněž činnosti MVF.

Setkání představitelů států Visegrádské skupiny v roce 2007:

- 10. – 12. 1. 2007 - setkání ministrů kultury zemí V4 v Budapešti (HU);
- 15. – 16. 1. 2007 - setkání parlamentních výborů pro záležitosti EU zemí V4 a Ukrajiny v Krakově (PL);
- 8. – 10. 3. 2007 - setkání ministrů spravedlnosti zemí V4 v Hévízu (HU);
- 12. 4. 2007 - setkání ministrů obrany zemí V4 v Bratislavě (SK);
- 18. 4. 2007 - setkání předsedů parlamentů zemí V4 v Praze (CZ);
- 19. – 20. 4. 2007 - setkání ministrů dopravy zemí V4 ve Staré Lesné (SK);
- 23. – 24. 4. 2007 - setkání předsedů Akademií věd zemí V4, Smolenice (SK);
- 24. – 25. 5. 2007 - setkání ministrů životního prostředí zemí V4 v Praze (CZ);
- 28. – 29. 5. 2007 - setkání ministrů zahraničních věcí zemí V4 a Japonska v Hamburku;
- 18. 6. 2007 - oficiální summit předsedů vlád zemí V4 a Portugalska v Bratislavě (SK);
- 25. – 26. 6. 2007 - Konference ministrů pro místní rozvoj zemí V4 a partnerů z Bulharska a Rumunska ve Sliači (SK);
- 20. – 21. 9. 2007 - summit prezidentů zemí V4 v Keszthely (HU);
- 27. – 28. 9. 2007 - setkání ministrů kultury zemí V4 v Bratislavě (SK);
- 25. 10. 2007 - setkání ministrů zahraničních věcí zemí V4 a Moldavska, Štířín (CZ);
- 9. – 10. 2007 - neoficiální summit předsedů vlád zemí V4 a Slovinska v Ostravě (CZ);
- 14. 12. 2007 - setkání předsedů vlád zemí V4 a Pobaltí v Bruselu.

Středoevropská iniciativa (SEI)

Rok 2007 byl pro SEI určitým mezníkem z hlediska plnění jejího původního účelu – přibližování jejích členských zemí k EU a prevence vzniku nových dělicích čar v Evropě: po vstupu Bulharska a Rumunska do EU se již celá polovina (tzn. devět) členských zemí SEI stává současně členy EU. Středoevropská iniciativa se tudíž nemohla vyhnout debatě o svém budoucím směřování. Snaha o změny v působení SEI našla svůj odraz v jednáních o reformě SEI, jejíž přípravě byla věnována větší část roku 2007, a to jak na úrovni pracovních skupin SEI, tak zejména na jednáních národních koordinátorů a výkonného sekretariátu SEI. V souladu s Akčním plánem SEI přijatým v roce 2006 na období 2007 – 2009 se reforma soustřeďuje především na posílení aktivit SEI v budoucím období v následujících oblastech:

rozvoj podnikání, včetně turistiky, informační společnost a média, mezikulturní spolupráce, včetně menšin, životní prostředí, klima a udržitelná energetika, multimodální doprava, věda a technologie, udržitelné zemědělství, meziregionální a přeshraniční spolupráce. Finální podobu reformy schválili premiéři členských zemí SEI na své listopadové schůzce v Sofii, implementace reformního procesu bude probíhat zejména v průběhu roku 2008.

Převážná většina aktivit SEI se realizuje prostřednictvím schválených projektů, financovaných, resp. spolufinancovaných z příslušných fondů SEI. Po předběžné evaluaci a selekci projektových návrhů bylo schváleno 80 kooperačních projektů v souhrnné hodnotě 5,1 mil. EUR, přičemž finanční spoluúčast SEI tvořila 15,3 %, tj. 785 tis. EUR.

Dále SEI věnovala dalších 506 tis. EUR ze svého svěřeneckého fondu při EBRD na čtyři projekty technické spolupráce a zapojila se rovněž do realizace deseti programů financovaných EU v celkové hodnotě 9,4 mil. EUR (s vlastním finančním podílem ve výši 794 tis. EUR).

Počet schválených projektů a s tím spojeného financování do značné míry potvrzuje význam a životaschopnost SEI v současných podmínkách silně konkurenčního prostředí nejrůznějších mezinárodních institucí v evropském prostoru, přičemž základní komparativní výhodou SEI nadále zůstávají akcent na iniciativu zdola a schopnost pružně reagovat na měnící se potřeby jak samotných členských zemí, tak i jejich vzájemné spolupráce.

Tematicky se pozornost SEI v roce 2007 soustředila zejména do oblastí dopravy, energetiky (s akcentem na využívání obnovitelných zdrojů), zemědělství, turistiky, přeshraniční spolupráce a rozvoje lidských zdrojů. Právě zde se významně profilovala Česká republika uspořádáním mezinárodní konference SEI pod názvem „Fórum lidské zdroje“, která se v Praze pravidelně koná od roku 2005 s finanční podporou ČR. V roce 2007 se tato konference specificky věnovala problematice dalšího vzdělávání dospělých v regionech. Uspořádání této konference, zařazené od roku 2006 do kategorie tzv. příznačných aktivit (*feature events*) SEI, představuje konkrétní příspěvek ČR k naplňování původních cílů SEI: výměnou zkušeností a *know-how* napomáhat ekonomickému růstu (v daném případě cestou posílení zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti pracovní síly na měnícím se trhu práce) a integračnímu úsilí členských zemí SEI, včetně jejich přibližování k EU. Konferenci tak jako v minulých letech organizoval Národní vzdělávací fond pod záštitou Ministerstva zahraničních věcí a za účasti místopředsedkyně Rady vlády pro vědu a výzkum M. Kopicové

dne 7. 12. 2007. Konferenci předcházelo zasedání Pracovní skupiny SEI pro rozvoj lidských zdrojů a výcvik, které zástupce ČR spolupředsedá.

Bulharsko v roli předsednické země SEI specificky promítlo vlastní priority do kalendáře významných akcí SEI v roce 2007, jež samo pořádalo. Kromě už tradičních akcí, jakými jsou „Summit Economic Forum“, fórum mládeže a rovněž pravidelné institucionální schůzky premiérů, ministrů zahraničních věcí, členů parlamentů a samozřejmě národních koordinátorů SEI, uspořádalo Bulharsko mj. setkání ministrů zemědělství k problematice kontroly kvality potravin a ministrů dopravy k otázkám modernizace a optimalizace dopravní infrastruktury v regionu SEI.

Jednání uskutečněná v roce 2007 v rámci SEI provázely diskuze o perspektivách další regionální spolupráce po rozšíření EU o Bulharsko a Rumunsko k 1.1.2007, pokroku v přibližování zemí západního Balkánu k EU a evropské politice sousedství, mající klíčový význam pro východní země SEI. Významným nástrojem k dosažení těchto cílů by mělo být i prohlubování spolupráce SEI s dalšími regionálními organizacemi a institucemi.

Regionální partnerství

Regionálního partnerství (Česká republika, Maďarsko, Polsko, Rakousko, Slovensko a Slovinsko) je uskupení, které se od svého vzniku v roce 2001 zaměřuje především na spolupráci spadající do gesce resortů vnitra (vnitřní bezpečnost, azylové a konzulární záležitosti), kultury a dále na společné infrastrukturní projekty, v zahraničněpolitické oblasti pak zejména na region západního Balkánu.

V roce 2007 se v uvedeném formátu na nejvyšší úrovni setkali ministři zahraničních věcí, ministři vnitra a předsedové parlamentů; početná byla také expertní jednání mezi zástupci dalších ministerstev.

V zahraničněpolitické oblasti se spolupráce zemí sdružených v Regionálním partnerství orientuje především na pomoc zemím západního Balkánu v jejich integračním úsilí do EU (tzv. Budapešťský proces). V rámci této pomoci je každá ze zemí Regionálního partnerství gestorem jedné stanovené oblasti; v případě ČR se jedná o předávání zkušeností v otázkách aplikace zásad vnitřního trhu EU. V roce 2007 pořádalo MZV ČR společně s Úřadem pro normalizaci, metrologii a zkušebnictví v rámci tohoto projektu tři semináře pro experty ze zemí západního Balkánu a jednu okružní expertní cestu po hlavních městech

dané oblasti spojenou s přednáškami expertů Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) a MZV. Dosavadní zhodnocení Budapešťského procesu a jeho další prohlubování byly obsahem jednání VIII. konference ministrů zahraničních věcí v Bratislavě. Jejím hostem byl srbský ministr zahraničních věcí V. Jeremić.

V poslední době lze za nejlépe se rozvíjející spolupráci, přinášející konkrétní výsledky, označit spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti, realizovanou resorty vnitra (tzv. Salzburské fórum, které spolu se zeměmi Regionálního partnerství tvoří také Rumunsko a Bulharsko). Salzburské fórum se dlouhodobě soustředí na policejní spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, zajištění bezpečnosti vnějších hranic, problematiku migrace, otázky zajištění bezpečnosti na velkých sportovních akcích (např. ME ve fotbale), spolupráci při zajišťování bezpečnosti silniční dopravy a výměnu informací. Ministři vnitra tzv. Salzburského fóra se v roce 2007 setkali v Innsbrucku a se svými kolegy z Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Chorvatska, Makedonie/FYROM a Srbska v bulharském Plevenu; pravidelně se scházejí také na okraj zasedání Rady pro justici a vnitro v Bruselu či v Lucemburku.

Úspěšnou formou spolupráce ve formátu Regionálního partnerství je Středoevropská kulturní platforma. Její pracovní skupina, která se zaměřuje na propagaci umění členských zemí RP, se schází pravidelně dvakrát ročně; v roce 2007 se tato setkání uskutečnila v polské Vratislavi a v rakouském Linzi.

Setkání představitelů států Regionálního partnerství v roce 2007:

- 11. – 12. 6. 2007 - schůzka Středoevropské kulturní platformy (RP) ve Vratislavi;
- 3. 7. 2007 - VIII. konference ministrů zahraničních věcí RP a Srbska v Bratislavě;
- 12.- 13. 7. 2007 - setkání ministrů vnitra tzv. Salzburského fóra (RP + Rumunsko a Bulharsko) v Innsbrucku;
- 21. 9. 2007 - setkání ministrů vnitra zemí RP, Rumunska, Bulharska, Albánie, Bosny a Hercegoviny, Černé Hory, Chorvatska, Makedonie/FYROM a Srbska v bulharském Plevenu;
- 21. – 22. 10. 2007 - schůzka Středoevropské kulturní platformy (RP) v Linzi;
- 9. - 10.11. 2007 - summit předsedů parlamentů zemí RP v Budapešti.

Pakt stability pro jihovýchodní Evropu

Rok 2007 představoval pro Pakt stability pro jihovýchodní Evropu (PS) období přípravy na ukončení jeho činnosti a předání odpovědnosti za regionální spolupráci zemím regionu jihovýchodní Evropy, reprezentovaným nástupnickou organizací - Radou pro regionální spolupráci (RCC) se sídlem v Sarajevu. Vstupem Bulharska a Rumunska do EU od 1. 1. 2007 byly země západního Balkánu obklopeny členskými zeměmi Unie ze všech stran. Specifické místo v PS nadále zaujímalo Moldavsko jakožto jediná země - příjemce bez jasné perspektivy členství v EU.

Česká republika se přihlásila k aktivní účasti na transformaci PS a formování nové RCC, včetně závazku k expertní i finanční pomoci zemím regionu i do budoucna. V tomto kontextu Česká republika jako jedna z prvních zemí svým příspěvkem podpořila vznik Sekretariátu RCC a stala se rovněž členem vznikající Správní rady.

Za účelem pomoci probíhající transformaci, vyčleňování z rámce PS a osamostatnění jednotlivých oblastí regionální spolupráce ČR finančně podpořila programovou činnost regionálních středisek PS. Jednalo se o projekty Regionálního střediska pro kontrolu zbraní, verifikaci a implementaci pomoci (RACVIAC) se sídlem v Záhřebu zaměřené na výměnu zkušeností z oblastí příprav na členství v Severoatlantické alianci a Evropské unii. Česká republika taktéž podpořila projekt Iniciativy pro migraci, azyl a návrat uprchlíků se sídlem ve Skopje, jehož cílem je pomoc zemím západního Balkánu při uplatňování dohod o vízové facilitaci, jakož i Iniciativu pro prevenci a připravenost na živelní pohromy (DPPI), jejíž význam v regionu dále vzrostl v důsledku povodní a požárů, které ohrožovaly v posledních letech země regionu.

Za obdobným účelem byl směřován i český příspěvek na činnost Fóra pro spolupráci v oblasti infrastruktury na Dunaji v rámci Iniciativy pro spolupráci v jihovýchodní Evropě (SECI), které má napomoci k lepšímu využití Dunaje a jeho přínosu k hospodářskému a sociálnímu rozvoji regionu jihovýchodní Evropy.

V rámci *prvního pracovního stolu pro demokratizaci a lidská práva* Česká republika nadále podporovala projekt České katolické charity, jehož úkolem bylo pomoci při integraci Romů do srbské společnosti vyřešením jejich problémů s doklady, jakož i zvýšením jejich kvalifikace a následných možností uplatnění na trhu práce.

Ve *druhém pracovním stole pro hospodářskou spolupráci, obnovu a rozvoj* Česká republika pokračovala na základě iniciativy Regionálního partnerství v předávání zkušeností z příprav na vstup do Evropské unie v oblasti vnitřního trhu se zaměřením na problematiku standardizace a normalizace, a to prostřednictvím odborných seminářů pro odborníky z Albánie, Bosny a Hercegoviny, Chorvatska, Černé Hory, Makedonie/FYROM a Srbska, které uspořádal Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ) ve spolupráci s MZV.

Česká republika aktivně podporovala činnost *třetího pracovního stolu PS pro otázky obrany a bezpečnosti* pokračováním vyslání zástupce ČR do Úřadu Zvláštního koordinátora PS v Bruselu. Dlouhodobý přínos ČR k činnosti PS byl oceněn jmenováním českého diplomata J. Kalašnikova do funkce ředitele třetího pracovního stolu.

Zvýšenou pozornost věnovala Česká republika Kosovu, mj. i v souvislosti s probíhajícími jednáními o jeho budoucím statusu. Podporou projektu na dobudování sportovního centra pro mládež v obci Zvečan usilovala o zlepšení životních podmínek převážně srbského obyvatelstva žijícího na severu Kosova. Obdobně ČR přispěla na rekonstrukci pravoslavného kláštera Draganac, čímž podpořila svépomocné aktivity místních obyvatel vedených snahou zachovat klášter jako jedno z center srbské pravoslavné komunity v Kosovu. Přítomnost českého vojenského kontingentu v KFOR v Kosovu rovněž významně přispívala k celkové stabilizaci v oblasti.

Aktivity PS podpořila Česká republika i v rámci mezinárodních organizací, především Evropské unie a Severoatlantické aliance.